

279081

Anul XVI

Cluj, Ianuarie 1936

Nr. 1

ARDEALUL JURIDIC

REVISTĂ LUNARA

DE DREPT ȘI UNIFICARE LEGISLATIVĂ

ABONAMENTUL:
 pentru Instituțiuni și Autorități 500 Lei pe an
 pentru Autorități Judecătorești }
 " " Magistrați } 350 Lei pe an
 " " Avocați }

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
Str. G. Mărzescu 20
CLUJ

Publicațiuni și anunțuri pentru un număr
 2 lei cuvântul
 Publicațiuni și anunțuri pentru mai multe
 numere 1.50 lei cuvântul

Fondator: VASILE M. DIMITRIU Consilier la Curtea de Apel din Timișoara

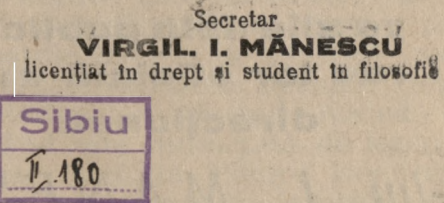
Comitetul de conducere și redacție:

I. MĂNESCU
 Președinte la Curtea de Apel Cluj
 Directorul revistei

AL. ULVINIANU
 Președinte la Curtea de Apel Cluj

I. PREDOVICIU
 Procuror General la Curtea de Apel Cluj

Dr. AL. DRAGOMIR
 Decanul baroului adv. din Cluj

S U M A R :

o sărbătorire de *I. M.*
 Rolul Jurisprudenței în dezvoltarea dreptului Consuetudinar
 de *C. Ciolac.*
 În cauzele lor proprii, avocații au drepturi la onoruri? de
Dr. Teodor Diaconescu.

Jurisprudențe Civile cu o notă de *Dr. Al. Ulvinianu.*
 Jurisprudențe Comerciale.
 Jurisprudențe Procedurale.
 Jurisprudențe Penale.
 Jurisprudențe la diverse legi cu o notă de *Dr. I. Mănescu.*

Orice număr ne primit se retrimită la cerere în contul abonamentului

Prețul unui număr 35 lei

A apărut:

Codul pașapoartelor și poliției de frontieră

*Migrațiuni controlul
străinilor*

cu jurisprudențe, trimiteri și adnotări

Romulus Orezeanu

Nic. V. Mândru

prim-președinte Trib. Ārad Jude-președinte Trib. Ārad
Ārad 1935

BANCA CENTRALA

Intreprinderi industriale fondate și co-interesate :

Industria Sârmei — fabrică de cuie și sârmă în Ghiriș, gara Câmpia-Turzii ;

Fabrica de Sticlărie S. A. în Turda

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERT
S. A. SEDIUL CENTRAL CLUJ

Filiale: Alba-Iulia, Bistrița, Hațeg, Sibiu, Turda.

Capital social 50 milioane, rezerve 20 milioane. depuneri 120 milioane

Vasile M. Dimitriu

Consilier la Curtea de Apel din Timișoara. Fondatorul revistei de unificare legislativă „Ardealul Juridic” din Cluj

AVORTUL

și

Noua legiuire penală română

Conferința publică ținută la Institutul „Social Român” Secțiunea Banat-Crișana din Timișoara, la 31 Martie 1935 în legătură cu problema „Depopulării Bănățului”

Constantin Sudețeanu

Docent Universitar

Opinia publică

Analiza condițiilor și aspectelor ei. Cluj 1935

De același autor

Sub

tipar: **Durkheim și școala**

sociologică
franceză.

A APARUT:

Buletinul Legilor

care publică legile,
regulamentele și instrucțiunile la câteva zile dela publicarea lor oficială sub direcțiunea

D-lui I. MANESCU

Președinte la Curtea de Apel Cluj

Abonamentul . . . . . 700 lei anual

Pentru magistrați și avocați . . . 500 „ „

Plătibil și în rate de minimum 50 lei

**Administrația la Curtea de
Apel Cluj**

A apărut:

Studii și documente privitoare la
Politica religioasă a României întregite

No. 1.

Nulitatea Concordatului
dintre

România și Sf. Scaun

Expuneri și încheieri ale Consiliului legislativ,
Cont. Minist. de Instrucție etc. etc.

procedate de o

Scurtă privire asupra istoriei Concordatului român

de

ONISIFOR GHIBU

prof. Univ.

Cluj, 1935.

O sărbătorire.

Actualul Ministru de Justiție și avocat înscris în baroul din Cluj, și-a mutat domiciliul la București.

A fost o ocazie pentru amicii și unii dintre juriștii din localitate să-l serbătorească printr'un banchet.

Fără îndoială, este o valoare, persoana care se distinge prin propriile sale calități și merită o atenție, o serbătorire, atunci când își ia sborul jalnic către locuri de înaltă demnitate.

Marele număr al convivilor a demonstrat importanța momentului, iar trecutul și prezentul sărbătoritului, a impus cinstea ce i s'a făcut.

Pentru magistratura locală în fața căreia s'a desvoltat, avocatul Dr. Valer Pop, a fost un distins și întrevăzut, om de viitor.

Nimeni altul, ca magistratul nu poate aprecia calitățile unui avocat.

Magistratul judecând procesul, are posibilitatea să judece și pe avocatul care a pledat.

Când avocatul este tânăr, magistratul întrevește, viitorul lui, iar când este matur, își explică calitățile pe care le are.

Căldura cu care, avocatul Dr. Valer Pop susține procesele la bară, scoate în relief caracterul tenace și stăpânitor de sentimente.

Studierea chestiilor de drept, expunerea lor și coordonarea cu stările de fapt, demonstrează puterea de muncă și interesul ce pune pentru rezultatul dorit.

Pledoariile lui, au darul de a facilita convingerea, prin prezentarea argumentelor în forme ușor de înțeles, și prin menținerea atenției, atât de necesară unui bun rezultat.

În fine, prin bună cuviință și respectul ce știe să poarte judecătorilor săi, urmărește — ceea ce mulți avocați nu înțeleg — să mențină neturburată mintea care trebuie să facă dreptate.

Intrând în politică s'a văzut clocotind în el ambiția de îndreptare a atâtor rele ce subminează mersul fericit al societății și neamului său.

Când i-a fost dat pentru prima dată să se urce la postul ce-i dădea puțința să transpormă în fapt năzuințele sale, a făcut-o, cu tot tactul necesar.

Cine nu știe cât de grea a fost socotită, traducerea în fapt a acordării drepturilor civile femeii din vechiul regat?

Ei bine, Ministrul Valer Pop a avut curajul, să legisereze această chestie, știind că cu acest fapt înaltă patria sa la nivelul țărilor civilizate.

Cine urmărește acum străduințele ce depune pentru începerea unificării legilor fundamentale, vede bine că nu se desminte calitățile lui trecut.

Unificarea legislativă este privită de toată lumea nu numai ca o fericire pentru împri-

nații din cuprinsul României mari, ci și ca un aluat al încheurii unității noastre naționale.

Cel care va realiza unificarea legislativă, va săvârși o mare operă națională, și va bine merita dela patrie.

Urăm deci concetățeanului nostru, astăzi Ministru de justiție, să ne întărească convingerea noastră și să aibă norocul de a înfăptui și această mare operă națională: „Unificarea legislativă“.

Mutarea domiciliului său la București, suntem siguri că se face, în vederea sporirii timpului necesar muncii, așa că suntem îndreptățiți să credem că progresul întrevăzut și programul început, este în curs.

Să așteptăm.

I. M.

Rolul jurisprudenței în formarea și dezvoltarea dreptului consuetudinar

Controversele născute în doctrină cu privire la geneza dreptului consuetudinar se datoresc confuziunii ce se face în acceptarea noțiunii însăși de drept consuetudinar.

Dacă privim dreptul consuetudinar ca o totalitate de manifestări sociale care pot fi considerate și sub aspectul juridic, atunci evident că el ne apare ca un material de sine stătător, independent de voința legislativă, de jurisprudență și de doctrină. Dar privit astfel, dreptul consuetudinar este lipsit de caracterul de normă. Norma este o abstracțiune, pe care nu o conțin faptele materiale, ci o elaborează mintea. Dacă soluțiunile consuetudinare ar avea la bază o normă apriorică, ar însemna doar atât, că obștea se conformează unei norme stabilite într'un fel, ceea ce ar fi negarea oricărei valori a dreptului consuetudinar.

Caracteristic în faptele sociale bazate pe consuetudine este însă tendința nu de a se conforma unei norme, care nu există, și chiar când există poate fi înfrântă, ci de a permanentiza anumite modele de practică socială, dacă se dovedesc conforme nevoilor vieții.

Consuetudinea nu devine normă decât din clipa când este consacrată de lege, jurisprudență, sau doctrină. Pentru lămurirea acestui proces, este necesară o succintă analiză a ideii de drept.

O problemă de drept nu se naște decât din momentul când două interese vin în conflict și solicită a fi conciliate de un arbitru. Aceasta este geneza justiției.

Norma de drept, fiind o abstracțiune, este întotdeauna rezultatul unei elaborări raționale, care poate să nu fie determinată de nici un conflict de interese. În orice caz, o practică constantă, căreia obștea i se supune fără intervenția unui arbitru, nu poate fi privită ca normă de drept. de oarece este lipsită de elementul rațional. Ea nu va deveni normă decât în clipa când, fiind nesocotită de unii, va fi con-

sacrată de mintea arbitralului, sau când, observată de cercetător, va fi arătată în mod formal. Consuetudinea fiind prin natura sa neformală, nu se cristalizează în „norme”; uzul constant, nelegiferat și neconsacrat de doctrină sau de jurisprudență, nu constituie o normă de drept, căci din împrejurarea că o situațiune a fost în deobște admisă sau tolerată nu se poate trage în drept absolut nici o concluzie. Situațiunea tolerată se încadrează în echilibrul social, care nu se bazează pe vreo normă — ficțiunea „contractului social” — ci rezultă din nevoia de conviețuire, impunând tuturor anume atitudini, fără de care conviețuirea ar fi imposibilă.

Totuși în practică chiar simpla situațiune îndeobște tolerată are efecte juridice. Mai întâi, pentru că inerția oprește pe cei mai mulți să se abată și să încerce ruperea aceluși echilibru; pe de altă parte, echilibrul astfel tolerat un timp îndelungat e greu să fie păstrat, dacă aceasta tolerare nu e ridicată la rangul de normă, în momentul când echilibrul se clatină prin faptul că un conflict de interese ajunge în fața arbitralului. Iată de ce în practică se confundă de cele mai adeseori consuetudinea cu norma: judecătorul, savantul și legiuitorul consacra consuetudinea, pentru menținerea echilibrului social.

Dar prin aceasta transfigurare a consuetudinei echilibrul social nu este menținut decât în mod cu totul aproximativ. Norma este elaborată de judecător, savant sau legiuitor după principiul că echilibrul trebuie restabilit silind pe cei interesați să se comporte astfel, precum îndeobște s'au comportat semenii lor în situațiuni similare. Dar există oare situațiuni similare? Și însuși faptul că la un moment dat echilibrul se rupe și un conflict ajunge în fața justiției, nu presupune că avem de a face cu o situațiune alta decât cea care a dat naștere consuetudinei?

În realitate, ori ce conflict social provine din antagonismul a două voințe: și pentru că într'o societate ideal organizată asemenea antagonisme ar trebui să nu existe, remediul absolut pentru evitarea conflictelor sociale ar fi de a studia din punct de vedere sociologic fiecare conflict în parte, spre a-i combate cauzele. Dar acest procedeu este inaplicabil, dată fiind multiplicitatea intereselor voințelor care compun societatea, și diversitatea conflictelor ce se pot naște între ele. În sânul familiei, și chiar în sânul tribului, șeful, după chibzuială sa, aplanează conflictele ce se ivesc între supușii săi. Dar pe măsură ce organismul social se complică, autoritatea nu mai poate remedia conflictele impunând măsuri speciale pentru fiecare caz; ea începe să le adune pe categorii, consacra norme. Astfel rețetele se transformă în formule, iar meșteșugul de a aplană conflictele ia numele de justiție.

Regula de drept, așadar, nu se naște decât elaborată de rațiune; iar ceea ce pentru

unii cercetători¹⁾ apare ca regulă de drept apriorică oricărei judecăți, nu este în realitate o regulă de drept, ci o lege sociologică, căreia în mod firesc voințele individuale i se supun. Într'o societate ideală, în care voințele individuale ar fi perfect armonizate, astfel încât niciun conflict de interese să nu se poată isca, știința dreptului cu toate regulile ei nu are ce căuta. A spune deci că judecătorul poate fi pus uneori în situațiunea de a se conforma unei reguli de drept consuetudinar apriorice, neelaborată nici de jurisprudență, nici de doctrină, nici de legiuitor, este, credem, o eroare. Judecătorul, în clipa când este obligat să recurgă la consuetudinea pură, neavând elemente de drept pozitiv pe baza cărora să judece, nu face decât să studieze o chestiune socială, traducând-o, pentru nevoile meseriei sale, într'o formulă juridică, care este pentru punctul de vedere social tot atât de aproximativă, cât este în genere știința dreptului față de sociologie.

Dar mai este o împrejurare foarte importantă care face ca simplul obicei, oricât de inveterat, să nu poată deveni, singur, izvor de drept. Una din condițiunile esențiale ale valabilității cutumului cere ca prin el să se manifeste adevărata convingere juridică a obștei²⁾. Dar ce este convingerea juridică, dacă nu credința că o acțiune este conformă cu ideea de justiție? Iar ideea de justiție am văzut că nu ia naștere decât în raport cu un conflict, dedus judecății unui arbitru. Câtă vreme o acțiune nu a fost supusă judecății, nu se poate spune dacă este sau nu conformă cu ideea de justiție — afară de cazul când o asemenea acțiune a fost cercetată de jurisconsulți, sau este calificată prin lege; până atunci, ea poate fi judecată numai din punctul de vedere etic, care este deosebit de cel juridic.

Pentru a lămuri mai bine cum obiceiul nu poate fi izvor de drept decât dacă este consacrat de jurisprudență, doctrină sau lege, vom lua un exemplu. Este cunoscut că la majoritatea popoarelor există obiceiul inveterat ca părintii să-și înzestreze copiii în vederea căsătoriei. Fără îndoială că statornicia acestui obicei are la bază convingerea obștei că este folositor și moral ca progenerura să nu fie lăsată să între în viață fără un sprijin material din partea părinților. Ce lipsește acestei convingeri, care corespunde și eticei, și care urmărește și un scop practic, de a fi în același timp juridică? Răspunsul nu este greu de dat: pentru că, oricât de morală și de folositoare ar fi o acțiune, ea nu poate fi privită ca având un substrat juridic, decât dacă în sufletul obștei îndeplinirea ei este determinată și de ideea constrângerii exterioare, prin autoritatea judecătorească.

¹⁾ CAMIL NEGREA, „Curs de Drept Civil”, Cluj, 1927, pag. 14—15.

²⁾ cf. GEORGE PLOPU, „Părți alese din Dreptul Privat Ungar”, t. 1, pag. 149.

A spune deci că se pot naște norme de drept consuetudinar apriorice existenței justiției înseamnă a confunda norma de drept cu o normă oarecare de conduită socială. În cursul său de drept civil, d. prof. Negrea afirmă că există norme de drept consuetudinar pe care poate iurisprudenta nici nu le cunoaște, căci sunt respectate înainte ca magistratura să se fi pronunțat dacă le recunoaște sau nu. Totuși, se abține de a da cel puțin un singur exemplu: și ar fi fost interesant să cunoaștem la ce fel de norme face aluzie, pentru a demonstra în mod și mai evident eroarea. Fără îndoială, o normă de drept, odată consacrată de lege, doctrină sau iurisprudentă, poate evolua în conștiința colectivă; dar atât timp cât evoluția menține acele norme caracterul ei obligator, ea are ca substrat juridic tot autoritatea izvorului de drept care a consacrat-o ca normă obligatorie. În conștiința colectivă, normele de drept nu pot evolua decât determinate de credința că justiția va ratifica acea evoluție; cu alte cuvinte, ele nu evoluează decât în sensul curentului vieții juridice, care este determinat de concepția legiuitorului, a savantului, dar mai ales a judecătorului.

Dreptul consuetudinar cuprinde așadar totalitatea normelor juridice, care, născute dintr'un izvor oarecare de drept — lege, decret, doctrină, iurisprudentă — au ajuns, prin consfintirea lor de către practica judecătorească, și prin îngăduința formală sau tacită a autorității, să fie recunoscute ca obligatorii de conștiința colectivă, prin care se desvoltă, putând da naștere mereu la noi forme și derivațiuni, atunci când desvoltarea lor este tradusă într'o normă de drept. Evident că cele mai bune norme de drept sunt cele care în mod firesc sunt deduse din raporturile sociale, căci în genere legile nu sunt, după admirabila definiție a lui Montesquieu, decât raporturi rezultând din firea lucrurilor. Însă pentru ca aceste legi să devină norme juridice, este neapărată nevoie ca obștea să le considere ca obligatorii; iar ideea de constrângere nu are nimic comun nici cu frecvența actelor, nici cu utilitatea lor, ci se datorește numai autorității, care impune la un moment dat o normă de conduită.

Rămâne să combatem argumentul de text pe care d. Negrea îl invocă spre a demonstra că, cel puțin pentru dreptul ungar, norma consuetudinară este apriorică iurisprudentiei. D-și citează art. 19 al legii pentru exercitiul puterii judecătorești — legea IV din anul 1868 — după care magistratul este obligat să judece conform legilor și dreptului obicinuelnic cu putere de lege: de-aici, trage concluzia că dreptul consuetudinar este prius, iar judecata magistratului, posterius.

Concluzia este foarte justă: odată ce există o normă de drept consuetudinar, consacrată și recunoscută ca având putere de lege, și trebuie aplicată, ea este apriorică judecătii ce se va face în virtutea ei.

Totuși această situațiune nu este adevărată decât pentru momentul când magistratul, constatând că pentru soluționarea litigiului dedus judecătii sale există o normă consuetudinară, este constrâns să o aplice. În acest moment, norma consuetudinară a și căpătat un caracter formal și obligatoriu.

Dar subsistă două întrebări: mai întâiu, cum a ajuns consuetudinea să îmbrace acest caracter, iar în al doilea rând, cine constată existența și valabilitatea normei consuetudinare?

La cea dintâiu întrebare am și răspuns: nici o normă de drept nu poate lua ființă fără concursul autorității legii, a doctrinei sau a iurisprudentiei. De altfel, însuși d. Negrea recunoaște că, spre deosebire de iurisprudentă, care este rezultatul voinței unei autorități, dreptul obicinuelnic este manifestarea voinței generale a societății. Această definiție, deși prea largă, căci nu aminteste nici de ideea de normă, nici ideea de constrângere, care am văzut că sunt nedespărțite de noțiunea de drept, conține totuși un adevăr, căci cuprinde ideea că întreaga societate contribuie la formarea dreptului consuetudinar. Noi am arătat însă că rolul de a formula norme de drept nu poate reveni decât rațiunii îmbrăcate de o autoritate, și nu am negat că materialul din care rațiunea formulează asemenea norme este actul social constant și îndelung repetat. Dar nu la acest act social face aluzie legea din 1868: litera legii e clară: judecătorul este obligat să se conformeze dreptului obicinuelnic cu putere de lege, prin urmare normelor de drept anterior stabilite și consacrate ca având putere de lege. Și am văzut că pentru a avea putere de lege normele consuetudinare trebuie să fie privite ca obligatorii în spiritul colectivității, ceea ce presupune fără îndoială convingerea obștei că ele se bucură de aprobarea autorității.

Așadar, cu toate că norma pe care magistratul este obligat să o aplice există ca atare în clipa când este chemat să o tie în seamă, această împrejurare nu exclude concursul iurisprudentei la elaborarea acelei norme. Legea nu obligă pe magistrat să se supună complexității fenomenului social, care nu are nimic juridic în sine: judecătorul este îndrumat să aplice normele consacrate, care am văzut că nu pot lua ființă fără concursul legii, a iurisprudentei, sau a doctrinei.

În ce privește a doua întrebare, trebuie să observăm că dispozițiunile art. 19 din amintita lege se referă numai la normele de drept cu putere de lege. Și pentru că prin natura sa dreptul consuetudinar este nestabil, iar — după cum am arătat într'o notă specială — constituția noastră nu cunoaște instanțe de judecată care să poată formula norme obligatorii pentru alte litigii decât acele deduse judecătii lor¹⁾, rezultă că în momentul când este chemat să aplice o normă consuetudinară judecătorul

este dator să se întrebe dacă ea are putere de lege, și să răspundă la această întrebare cercetând nu numai constanta aplicare a acelei norme, dar și rațiunea socială care reclamă aplicarea ei. În lipsa unei asemenea norme, magistratul va fi nevoit să judece prin prizma echității sociale, și la lumina concepțiilor sale juridice. Dacă modul său de a vedea va fi primit de mediul juridic în care s'a manifestat, concepția judecătorului va deveni normă de drept, și din acel moment va fi obligatorie în rezolvirea litigiilor similare.

Prin urmare, în clipa când este chemat să judece un litigiu în care urmează să aplice norme de drept consuetudinar, magistratul fiind obligat să constate valoarea acelor norme, contribuie cu rațiunea sa pentru a decide dacă ele există și au putere obligatorie. Numai prin această permanentă contribuție a judecătorului normele de drept, odată consacrate în modul arătat, pot să se mențină și să evolueze. Dacă ar trece un timp îndelungat în care justiția să nu fi avut prilejul să examineze și să aplice unele norme de drept consuetudinar, ele ar fi ca și desuete, deși poate raporturile sociale care le-au dat naștere ar dăinui încă, deoarece, repetăm, acele raporturi sociale nu pot, singure, să creeze și să mențină o normă de drept.

Cu atât mai mult nu poate avea ființă o normă de drept consuetudinar în privința căreia niciodată nu s'a pronunțat justiția, pentru a hotărî dacă are sau nu putere de lege. Mai exact, nu se poate ști dacă există sau nu o asemenea normă obligatorie. Căci caracteristica normelor de drept fiind puterea lor obligatorie, iar normele consuetudinare nefiind elaborate de vreo autoritate, este neapărat necesar ca ele să treacă prin discernământul justiției, pentru a se vedea dacă ele se prezintă sau nu cu putere obligatorie.

Evident, de aci nu rezultă că întotdeauna norma de drept consuetudinar este elaborată de jurisprudență. Ea poate fi și opera unui jurisconsult, care o concepe din analiza raporturilor sociale; și autoritatea aceluia jurist va fi pentru judecător suficientă motivare spre a decide că norma expusă în tratatul de drept are putere obligatorie. Dar, până în clipa când jurisprudența nu va consacra acea normă, nimeni nu poate fi îndreptățit să afirme că ea ar avea putere obligatorie, deoarece singură autoritatea morală a savantului nu poate consacra o normă de drept consuetudinar. Întreaga societate, după definiția dată chiar de d. Negrea, contribuie la formarea dreptului consuetudinar, și atât timp cât iustitia, care are menirea de a constata existența normelor de drept constrângând la respectarea lor, nu s'a pronunțat încă despre o normă de drept consuetudinar, nu se poate spune că ea este o manifestare generală a societății.

Rămâne deci bine stabilit că nu există norme de drept consuetudinar pe care jurisprudența le-ar ignora, care s'ar naște și ar evo-

lua fără concursul ei. Normele pe care fiecare le respectă înainte de a fi fost vreodată consacrate de jurisprudență sunt simple obiceiuri, care nu vor fi consacrate ca norme de drept decât în momentul când jurisprudența va decide că ele trebuiesc consacrate ca norme obligatorii.

Așadar, nici legea din 1868 nu consacră normele de drept consuetudinar ca având o existență independentă de jurisprudență; ea impune judecătorilor respectarea normelor consuetudinare în vigoare la un moment dat, fără ca de aci să rezulte că ele au putut lua naștere necondiționat de jurisprudență. Am ajuns cu aceste considerațiuni în miezul celei mai delicate chestiuni ce se pune în legătură cu evoluția normelor de drept consuetudinar, și anume determinarea momentului când obiceiul devine normă de drept, precum și a momentului când încetează de a mai avea putere obligatorie.

Am văzut că problema de drept este un fenomen intelectual caracteristic, care se naște în spiritul arbitralului în momentul când trebuie să soluționeze un conflict de interese dedus judecătii sale. Avem totuși de făcut o rețușare. Soluționarea unui conflict de interese nu constituie propriu-zis o problemă de drept, decât din clipa în care arbitralul dispune de „norme juridice“; altfel, problema dedusă judecătii sale se va rezolvi pe baze sociale, politice, economice, etc. Dar caracteristica normelor de drept este *puterea obligatorie*, nerespectarea lor putând fi sancționată. Prin urmare, cu toate că o normă nu se naște în genere decât din nevoia de a raționaliza soluționarea conflictelor, totuși norma este apriorică problemei de drept. Știința dreptului presupune norme consacrate ca obligatorii.

Această consacrare a făcut-o la origine însuș arbitralul, căci autoritatea sub forma cător — și — trei puteri fiind concentrată în mâinile capului statului, el judeca, și tot el făcea legea. Ele îmbrăcau astfel în ochii supușilor un caracter divin, ca și persoana suveranului. În această epocă, dreptul divin se confundă cu cel profan.

Dar nu trebuie să credem că raporturile sociale au fost vreodată guvernate de reguli arbitrare, dictate de capriciul suveranului. În realitate, normele edictate — sau numai gândite — de acesta au la bază tot nevoile raporturilor sociale, după natura cărora se modelează mereu. Acelaș lucru se întâmplă mai târziu, când judecarea conflictelor de interese este încredințată puterii judecătorești. Dacă există o normă pozitivă, edictată de puterea instituită spre a confecționa norme de drept, judecătorul este obligat să o aplice; aceeași obligațiune o are și în cazul când există o normă de drept consuetudinar, dar în acest caz, norma nefiind formulată de o autoritate constituită, ci având putere numai prin faptul că este recunoscută îndeobște ca obligatorie, judecătorul este în drept și are chiar datoria să se

întrebe în primul loc dacă a luat naștere acea normă, iar în al doilea rând dacă mai subsistă. Dacă judecătorii nu ar avea această facultate, sau dacă nu ar uza de ea, dreptul consuetudinar ar fi tot atât de rigid ca și cel edictat. În ce privește momentul de când norma de drept consuetudinar începe să aibă ființă, judecătorul nu are decât să constate dacă aplicarea ei este constantă, căci atât timp cât există încă divergențe în aplicarea ei, norma nu poate fi considerată ca având putere obligatorie. — Totuși, chiar după ce o normă de drept a fost consacrată ca obligatorie, judecătorul trebuie să se întrebe dacă mai subsistă natura raporturilor sociale care au consacrat-o. Căci orice normă, odată admisă ca formulă juridică, ar amenința să se perpetueze, în disprețul preferențelor sociale, dacă judecătorul nu ar cerceta la fiecare moment ce schimbări au intervenit în raporturile sociale, pentru a corecta norma de drept potrivit acelor schimbări.

Scopul acestor succinte note a fost de a evidenția, prin analiza genezei dreptului consuetudinar, rolul pe care îl are jurisprudența în formarea și dezvoltarea lui.

Am arătat că deși norma de drept consuetudinar — ca orice normă de drept — este a priori știința dreptului, totuși nu poate lua ființă fără concursul celor trei factori: legea, doctrina, și mai ales jurisprudența. Combătând teoria care susține că normele de drept consuetudinar nu ar depinde de soluțiile jurisprudentiale, am subliniat relațiile dintre consuetudine, normă și jurisprudență, fără a nega nici amestecul celorlalți factori: autoritatea legală, și doctrina.

De-asupra tuturor factorilor sociali care determină consacrarea normelor de drept consuetudinar rămâne însă jurisprudența. Ea este supremul filtru, care absoarbe curente de idei juridice, dându-le forma sub care ele pot fi considerate ca norme obligatorii, și veghind mereu ca aplicațiunea lor să corespundă cerințelor sociale.

Magistratul are marele rol de a remedia prin soluțiuni practice conflictele de interes. El le observă cu mai multă obiectivitate decât avocatul, care vede fenomenul juridic prin prizma intereselor clientului; și, în motivarea hotărârilor sale, trebuie să strecoare întotdeauna o licărire de viață, fie că aplică o normă de drept cutumiar, care prin excelență nu mai are valoare, dacă a încetat de a corespunde nevoilor vieții sociale, fie chiar că aplică norma pozitivă a unui text întocmit în veacul trecut. Găsim în legislațiunea civilă română un caz elocvent, care învederează că jurisprudența poate modifica felul de aplicațiune a unei dispozițiuni legale, ducând chiar la abrogarea ei: Codul Civil promulgat la 1864 prevedea prin art. 1219 și urm. facultatea pentru judecători de a-și forma convingerea complectând insuficiența probelor prin așa numitul jurământ supletoriu. Practica jurisprudențială a

disprețuit însă acest probatoriu, care era periculos, dată fiind lipsa preocupărilor religioase la majoritatea justițiabililor, și a uzat de el din ce în ce mai rar, astfel încât la 1900, când s'a promulgat actualul cod român de procedură civilă, jurământul supletoriu era de tot în desuetudine; legiuitorul nici nu a mai vorbit de el, ci s'a ocupat numai de jurământul decizoriu — art. 237 și urm. — dispunând că jurământul poate fi deferit la cererea unei părți, de unde, per a contrario, rezultă că judecătorii nu-l pot da din oficiu, și că deci art. 1219 și urm. din Codul Civil sunt abrogate.

Cu mult mai mare este însă puterea jurisprudenței când e vorba de a se determina felul de aplicațiune a unei norme consuetudinare. Judecătorul va lua în considerare mediul social — politic, economic, cultural — în care s'a născut acea normă de drept, și, dacă mediul s'a schimbat atât de mult, încât norma a devenit anacronică, va refuza aplicațiunea ei.

Cu deosebire în ce privește aplicațiunea dreptului cutumiar în ținuturile alipite, judecătorii ar trebui să fie foarte circumspecți, și să se întrebe dacă unele norme în baza cărora judecă nu sunt respinse de noua stare politică și socială creată în urma Unirii. În Statul nostru constituțional și democratic, multe din normele făurite în vechea Ungarie nu mai au ce căuta. Și dacă ne gândim încă la faptul că Românii din Ungaria nu au avut până la 1919 o viață juridică proprie, căci chiar puținii juriști români care au existat și-au contopit gândirea lor juridică cu cea a juriștilor maghiari, vedem și mai bine cât de necesar este ca cel puțin de-acum înainte să se românizeze viața juridică a Ardealului. Să uităm deciziile curiale și ori ce normă de drept care nu se împacă cu felul nostru, românesc, de a privi viața și fenomenul social. Să îndrumăm gândul nostru către ce este mai profund și mai caracteristic în sufletul rasei noastre, având de călăuză ceea ce s'a gândit și înfăptuit în ținuturile unde românismul s'a dezvoltat mai liber. Și atunci, pentru că sufletul și viața socială intimă este aceeași la toți Românii, unificarea va veni dela sine.

C. CIOLAC
Sef Judecător

În cauzele lor proprii, avocații au drept la onorarii?

„Acela care va recurge la justiție pentru a se face plătit de onorariile sale, va anunța prin aceasta că nu mai vrea să fie avocat și va fi imediat șters din barou“ spunea răspicat la 17 Septembrie 1819, adresându-se colegilor săi, Archambault, decanul baroului din Paris. Era pe timpul când avocatura franceză se găsea sub influența acelor tradițiuni severe, care excludeau pur și simplu dintre factorii determinanți ai profesiei de avocat, pe acela al beneficiului material. Indolența însă și ingratitudinea mereu crescândă a impricinaților,

lăsați cu totul în voia lor, au făcut ca mai repede decât s'ar fi crezut, drasticul principiu să fie abolit și în locu-i să succeadă, altele mai juste și mai umane.

Câtă deosebire între timpurile de-acum mai bine de o sută de ani și cele actuale! A forța avocatul să se mulțumească numai cu idealismul îndeletnicirilor sale, a-l priva de facultatea de a reclama ce i se datorește, iată ceva care ar constitui astăzi un non sens și o anomalie, o gravă atingere adică până și celor mai sacre comandamente etice. În țara noastră desi nu i-a fost formal interzisă niciodată, totuș de ea nu s'a putut mai niciodată prevala, tocmai din cauza inadvertenței legiuitorului, care nu pusese la îndemâna judecătorilor nici-un element de bază și de ghidare în fixarea certă și echitabilă a onorarului. Solidarității nedesmintite în toate acțiunile sale i se datorește acel triumf al breslei, care a dus la concretizarea în textul celor două legi de unificare și de organizare a corpului de avocați și în legea pentru accelerarea judecăților, a unora din dispozițiunile și uzurile în vigoare în cele două provincii alipite, Bucovina și Transilvania și practicate rodnic de mai îndelungată vreme în Germania, Belgia și Danemarca. Dela opreliștea categorică de odinioară în Franța și dela lipsa oricăror norme, din acest punct de vedere, la noi, s'a ajuns la statornicirea unor reguli — sigure și prompte — de procedură, asigurându-se avocatului certitudinea unei cât mai juste recuperări a creanței sale și o evaluare a prestațiunilor sale după un criteriu just și inflectuabil. Prin tariful — cum îl denumeste legea și căruia credem, era mai elegant și mai adecuat dacă-i spunea simplu, tablou, în care caz ar fi corespuns și noțiunii de onorar, utilizată în loc de salar — prescris de art. 74 din legea pentru organizarea corpului de avocați dela 28 Decemvrie 1931 și art. 50 din legea pentru accelerarea judecăților dela 11 Iulie 1929, — s'a instituit în interesul reciproc al avocatului și al justițiabilului, o unitate de măsură în stare să reglementeze toate raporturile acestora de ordin pecuniar. Prin adoptarea lui a fost înlăturată modalitatea arbitrară de pân'acum, oferindu-se instanțelor un punct de sprijin legal pentru determinarea cuantumului cheltuelilor de judecată, pe care trebuie să le plătească partea, care a pierdut procesul și în care urmează să fie cuprins și onorarul integral al avocatului părții câștigătoare.

Dacă stabilirea onorariului minimal în relațiunile dintre împriinatul mandant și avocatul, care intervine în procesul său ca mandatar, nu mai poate suferi nicio discuție, nu tot așa este și atunci când acesta din urmă își susține propria sa cauză. Are el dreptul în asemenea situațiune să pretindă, iar instanțele judecătorești pot să-i acorde cheltuieli de judecată, în care să fie înglobat și onorarul calculat după indicațiunile din tablouri?

Chestiunea aceasta comportă discuțiune în primul rând din motive de actualitate. Unii

datornici, destui de numeroși și nu dintre acei lipsiți de posibilități materiale, prea obișnuiți cu regimul de largă îngăduință întronat prin legile de lichidare a datoriilor, continuă să se manifeste refractari față de obligațiile lor mai vechi, chiar și atunci când acestea se reduc la plata unor rate al căror quantum este uneori derizoriu. Instanțele sunt din această cauză copleșite de o sumedenie de acțiuni, toate tinzând la obținerea în prealabil a titlurilor necesare urmării unor astfel de creanțe diminuate, dintre care o bună parte o ocupă fără îndoială acelea decurgând din prestațiunile de servicii ale avocaților față de justițiabili în diversele lor procese.

În al doilea rând fiindcă pentru soluționarea ei s'a constatat că se practică un sistem ce nu poate să denote decât o completă desorientare. Sunt astfel unele instanțe care obișnuiesc stricta aplicațiune a tablourilor cași când avocatul ar fi activat în calitate de mandatar, fixându-i onorar chiar și pentru unele servicii imposibile sau imaginare, cum ar fi: informațiuni, consultarea dosarului, demersuri pentru plata taxelor, etc.; altele care-i stabilesc onorariul prin apreciere, fără prin urmare să se mai călăuzească după tablouri; altele care-i acordă onorar, cu sau fără aplicațiunea tablourilor, însă numai pentru actele ce le desfășoară în procedura de executare: în sfârșit altele care-i înlătură nu numai utilizarea tablourilor dar chiar și stabilirea oricărui onorar.

În cele de mai la vale, vom încerca să examinăm această chestiune, care desi, destul de simplă, a putut totuș să prilejuiască o atât de mare contrarietate în soluțiunile ce i s'au dat — și continuă încă a i se da — învederând pe aceea pe care am găsit-o ca singura admisibilă.

Confuzia, după toate probabilitățile, pare a-și avea origina în acele dispozițiuni generale anexate tablourilor de onorarii și întocmite de comisiunea permanentă a avocaților, care prevăd prin art. 15, că în conformitate cu art. 41 din lege — e vorba de vechea lege dela 21 Februarie 1923 — tablourile minimale se aplică și în acțiunile avocaților pentru onorarii, când nu există o convențiune (?) sau când instanța nu apreciază că munca avocatului merită o retribuțiune mai mare decât cea prevăzută în tablou. Dispozițiunile acestea, un fel de regulament al tablourilor, nu fac altceva decât să sintetizeze opiniunile consilierului raportor, dl Vasile Toncescu, înfățișate comisiunii permanente prin raportul din 7 Februarie 1925, unde spune: „Atunci când o lege crează un tarif, acel tarif este obligator de plin drept, căci altfel pentru ce l-ar mai fi creiat legea? Dar când aceeaș lege creiază un tarif și apoi precizează într'un anumit caz că el este obligator pentru instanțele judecătorești (art. 41), prin aceasta confirmă principiul obligativității generale inerent tuturor tarifelor legale și arată că sistemul legii este obligativitatea pentru toate in-

stantele judecătorești și în toate situațiunile. Contrarul nu s'ar admite decât dacă legea în mod expres ar limita obligativitatea la un singur caz anume și exclusiv arătat¹⁾.

Dela început trebuie să observăm că nicăeri în tot textul ei, legea nu face vreo mențiune despre dispozițiunile generale ale tablourilor de onorarii; din aceasta cauză ele sunt de parte de a avea chiar și forța acelor regulamente propriu zise, elaborate de puterea executivă și care ar adăuga anumite dispozițiuni legii, astfel că ele nu pot avea decât cel mult o valoare doctrinară, gresită și aceasta, pentru că se bazează pe art. 41, care după cum se va vedea, legiferează altă chestiune.

Că așa este, o vedește chiar și expunerea de motive a legii din 28 Decembrie 1931. Iată într'adevăr ce spune ministrul justiției de atunci, dl Voicu Nițescu, la punctul 9 din expunerea motivelor, în care se însiră modificările mai de seamă aduse legii din anul 1923: „Pornind dela principiul necontestat că avocatul trebuie să fie remunerat pentru serviciile ce prestează, am complectat dispozițiunile privitoare la onorariile avocatului, făcând obligatorie pentru instanțele judecătorești aplicarea tarifului minimal de onorarii, atât în raporturile dintre avocați și clienți cât și cu ocazia stabilirii cheltuelilor de judecată, la care trebuie să fie condamnată partea care pierde procesul, instanțele neavând dreptul să reducă aceste onorarii sub cele prevăzute de tariful minimal²⁾”. Ministerul a sesizat deci omisiunea vechii legi propunând chiar complectarea ei. Intențiunea sa a rămas însă afară de texte, pentru că articolul 74 din noua lege nu este decât reeditarea foarte fidelă a dispozițiunilor art. 41 din vechia lege.

Interpretând articolul 41, dl Toncescu pare a se folosi de regula uzuală în materia tălmăcirii legilor după care judecătorul nu trebuie să distingă acolo unde legea nu distinge. De vreme ce — motivează d-sa — legea a creat acest unic tarif, el trebuie să fie aplicabil în orice împrejurare, prin urmare, chiar și în ipoteza când avocatul își susține propria sa cauză. Această regulă însă nu poate fi în principiu aplicabilă decât numai atunci când nu se izbește de o alta, care apare ca un fel de corectiv al ei: distincțiunea căfă totuși a se face ori-decâteori principiile de drept o cer³⁾. Asemenea principii există și în cazul în discuție și după cum se va vedea, ele mai întâi și apoi legea se opun interpretării și aplicațiunii acestei reguli.

Să presupunem că avocatul intenționează un proces prin care își revendică onorarul, îl câștigă și apoi cere obligarea pârâtului să-i plătească onorariul și în noul proces. Întrebarea ce se pune este aceea: a luat nastere prin aceasta vreo obligație în sarcina pârâtului pentru ca în baza ei, instanțele să stabilească deosebit

de cheltuelile de judecată propriu zise și onorariul? În caz afirmativ, din ce presupusă convenție sau din care text de lege a putut deriva obligația?

Prin definiția sa, onorarul nu este decât pretul sau salariul serviciilor prestate de anumiți profesioniști liberi: avocați, medici, ingineri, experți etc. Onorarul avocatului reprezintă echivalentul prestațiunilor sale, care pot decurge fie dintr'un contract de mandat (salarial), fie dintr'un contract de locațiune de servicii, fie în sfârșit, dintr'un contract nenumit. (Celebră controversă). Noțiunea de pret, salariu sau onorariu este atât de indisolubil legată de aceste contracte, încât fără ea și fără consimțământul care presupune acordul a cel puțin două persoane, nici nu se pot concepe. Ca atare ar fi absurd să se susțină că, în cazul în discuție, avocatul a putut da mandat sau a comandat altcuiva să-i facă lucrările inerente într'un proces, când este neîndoielnic că el singur și le face. Nimeni nu poate da mandat unei persoane de a vinde lucrul său propriu după cum nimeni nu poate da mandat de a cumpăra un lucru, care-i aparține lui de mai înainte, spune *Dominaet*²⁾). Această clarviziune o aveau dăna și romanii, care în această privință enunțaseră mai multe principii³⁾, dintre care unul, cel mai peremptoriu și cu caracter general, era acela că nimeni nu poate să fie autor în propria sa afacere: *nemo in res sua auctor esse potest*. Acțiunea avocatului constituie o simplă manifestare de voință unilaterală: el lucrează din propria sa inițiativă, în propriul său nume și în propriul său interes. Actele sale în noul proces nu se găsesc în corelațiune cu nimeni, ci numai cu el însăși; ele exclud ideea oricărui contract în genere, a celui de locațiune de servicii sau de mandat, în special. Inexistența contractului atrage după sine și fictivitatea pretului, salariului, onorariului sau oricare l-ar mai chema. Actele avocatului neputând fi prin urmare salariate, obligația pârâtului de a-i plăti chiar *cu acest titlu* onorarul, ar deveni fără cauză.

Dar nici în vreun text de lege o astfel de obligațiune nu și-ar găsi reazăm; dimpotrivă. Se știe astfel că procedura civilă stabilește principiul, după care partea care pierde procesul, trebuie să plătească cheltueli de judecată. Ce se înțelege prin aceste cheltueli, o spun art. 146 din pr. civ., art. 425 din pr. civ. ard. și art. 50 din legea pentru accelerarea judecăților din 11 Iulie 1929: a) taxele de judecată, adică taxele de timbru, taxele de portărei, etc.; b) cheltueli făcute cu martorii, cu cercetările la fața locului, cu expertizele, onorariile de experți, de interpreți, etc.; c) cheltuelile de drum și de locuință când partea, care a câști-

²⁾ I. DOMENGET: Du mandat, de la commission et de la gestion d'affaire (I, 59, 65).

³⁾ Neque pignus, neque depositum, neque precarium neque emptio, neque locatio rei suae consistere potest. Vd. D. ALEXANDRESCO: Principiile dreptului civil, vol. 1, p. 495.

¹⁾ D. ALEXANDRESCO: Explicațiunile dreptului civil român, tomul 1, partea 1, pag. 101.

gat a călătorit numai în vederea procesului; d) onorariile avocaților, care nu pot fi reduse în nici într'un caz sub tablourile minimale și în sfârșit, art. 425 pr. civ. ard. mai adaugă: echivalentul pierderii de timp a părții câștigătoare. După cum se vede în niciunul din aceste articole nu se prevede, printre cheltueli și retribuirea părții. Criteriul după care, sub regimul procedurii civ. ard., urmează a se stabili aceste cheltueli este cel prevăzut de art. 314 aplicabil martorilor. „Se va proceda — recomandă expunerea de motive a legii — cu aceeași severitate ca la stabilirea cheltuelilor martorilor și anume: se vor acorda numai cheltuelile efective și numai paguba realmente suferită prin pierderea de timp (dacă partea a suferit în câștigul ei). *Ea nu are dreptul la plata vreunei sume pentru munca sa în proces.* La această plată pentru muncă — onorar — nu are drept nici partea reprezentată printr'un mandatar care nu este avocat. Și nu numai atât — continuă expunerea de motive — dar unui astfel de mandatar nu i se vor stabili nici spesele și taxele ce se pot admite părții care procedează în persoană, ci în asemenea caz se vor statornici numai cheltueli de timbru cu martorii și cu expertizele“. Articolul 425 din pr. civ. ard. mai prevede că persoanele enumerate de art. 97 adică acelea, care posedă o diplomă ce le dă dreptul la exercitarea profesiei de magistrat sau de avocat, nu pot obține onorar nu numai când intervin în procesul lor propriu, dar chiar și în ipoteza — chestiune care ni se pare totuși discutabilă — când reprezintă interesele copiilor lor minori, ale acelorora de sub tutela sau curatela lor și ale sotiilor. Similitudinea dintre situațiunea acestora și aceea a avocatului este prea eclatantă pentru ca chestiunea onorarului să nu implice o soluție asemănătoare.

Avocatul este necontestat și el parte. Este cert prin urmare, că în această calitate nu poate pretinde vreo remunerație pentru munca sa în procesul, pe care presupunem că l-a câștigat. Sub regimul legii de procedură civilă ard., i-ar rămâne posibilitatea să revendice, în afară de cheltuelile obișnuite de judecată, și restituirea pagubei ce ar fi avut-o, prin pierderea de timp. Sub regimul legii de pr. civ. aplicabilă în vechiul regat, el nu mai are nici această facultate, pentru că atât în art. 146 pr. civ. rom., cât și în art. 50 din legea accelerării liniștite un text corespunzător celui din art. 425 pr. civ. ard. Niciunul din aceste dispozițiuni cu excepția acelorora privitoare la determinarea onorariilor nu a fost abrogat prin legea avocaților.

Asadar, nu numai principiile de drept dar însăși textele de lege pledează pentru înălțurarea onorarului din ciclul cheltuelilor fixate în procesele proprii ale avocatului, de orice natură ar fi ele și — de vremece principiul e același — chiar și atunci când ar fi vorba de actele făcute în perioada executării. Ca un corolar, aplicațiunea tablourilor de onorarii prevă-

zute de art. 74 din legea corpului de avocați și art. 50 din legea pentru accelerarea judecăților devine caducă și ea, ca fiind lipsită de obiect.

În felul acesta explicațiunile d-lui Vasile Toncescu din raportul său către comisiunea permanentă, oricât ar fi ele de impresionante prin subtilitatea lor, nu pot avea vreo consistență. Art. 15 din dispozițiunile generale ale tablourilor rămâne și el fără niciun suport, întrucât art. 74 din noua lege și care a înlocuit art. 41 din vechea lege nu reglementează decât chestiunea onorariilor în cauzele, în care avocatul intervine ca mandatar. A admite punctul d-sale de vedere ar însemna să forțăm sau să adăugăm la litera legii anumite dispozițiuni incompatibile și să frângem acel imanent principiu al egalității în fața justiției, practicând pentru avocat atunci când niciun motiv nu ne îndreptățește la aceasta, un sistem aparte și de protejare.

O altă chestiune în strânsă legătură cu aceasta este și următoarea: ce se întâmplă când avocatul, într'un proces de-al său, dă mandat unui alt avocat; va avea în acest caz mandatul său drept la onorar? Pentru a răspunde e necesar să se facă în prealabil o distincție. Dacă la baza mandatului rezidă motive temeinice, atunci instanțele sunt obligate ca fără nicio ezitare să-i fixeze onorarul integral prevăzut în tablouri. Dacă substituiri se bizue pe o cauză a cărei falsitate este în deajuns de cunoscută instanței și de care trebuie să tină seamă chiar dacă nu este invocată de părți (art. 267 pr. civ.) cum ar fi atunci când practica ei ar deveni un sistem sau ar avea loc cu vizibilul scop de a eluda legea și de a zădărnici soluțiunile ce ea le impune, suntem de părere că atât stabilirea onorarului cât și aplicațiunea tablourilor trebuie îndepărtate. Obligația derivând dintr'un astfel de mandatar ar fi inexistentă, lipsită de orice efecte, putând fi invocată de oricare din părțile interesante⁴⁾. După cum spune și dl Francois Gorphe în unul din studiile sale⁵⁾, buna credință, care este voința de a se conforma dreptului, trebuie să servească nu numai ca criteriu de evaluare dar și ca criteriu de interpretare. Fără îndoială că în asemenea cazuri, nimic nu devine mai logic decât să se aplice per analogiam și dispozițiunile art. 425 și 314 pr. civ. ard. unde se prevede că mandatului care nu este avocat să nu i se stabilească nici spesele și taxele ce în deobște se admit părții care procedează în persoană, aceasta după cum enunță expunerea de motive, ca un fel de sancționare și în scopul de a nu mai încuraja figurarea în proces a unor asemenea mandatar. *Ubi eadem ratio ibi idem jus.*

4) D. ALEXANDRESCO: Principiile dreptului civil roman, ol. III, pag. 45.

5) FRANÇOIS GORPHE: Le principe de la bonne foi, pag. 19, Paris 1931.

6) Revista cercului juridic bănățean No. 7-8 (1934), speța 228.

Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III-a prin Deciziunea No. 328 din 14 Februarie 1934 și-a expus punctul de vedere în chestiunea, de care ne ocupăm.

„Considerând — spune Inalta Curte — că fără de a transa chestiunea, dacă în persoanele vizate prin art. 97 pr. civ. intră sau nu avocații profesioniști, din combinațiunea textelor de legi invocate rezultă că onorariile minimale fixate prin tariful avocaților, nu pot fi calculate și acordate decât în cazul când avocatul intervine într'un proces ca reprezentantul uneia dintre părțile litigante, fiind întocmit acel tarif în vederea raportului de mandat intervenit dintre avocat și partea din proces și a obligațiilor rezultând dintr'un asemenea raport, nici de cum nu este însă aplicabil acel tarif minimal când avocatul își sustine cauza sa proprie în instanță, când nu există considerațiile care au adus la fixarea celui tarif“.

„In asemenea situațiune și întrucât în speță, cum s'a arătat mai sus, recurentul nu s'a prezentat în fața Curtii de Apel în calitate de mandatar, cheltuelile sale din proces urmează a fi stabilite prin apreciere așa că sub acest raport motivul de casare este neîntemeiat, iar recursul urmează a fi respins“.

După cum se vede din aliniatul final al acestei deciziuni, se deduce că cheltuelile pe care Inalta Curte le consideră în speță ca fiind sinonime cu onorariile, pot fi totuși stabilite însă numai prin apreciere; soluție însă pe care, ca să fim în nota celor deja susținute, nu o putem împărtăși, rămânând la punctul nostru de vedere, după care în cauzele proprii ale avocatului, tablourile de onorariile minimale nu pot avea nicio aplicațiune și nu numai atât dar că în asemenea cauze avocatul, la fel ca și ceilalți împrișinați, nu are drept la absolut niciun onorar.

El poate în schimb să pretindă — și aceasta pe baza art. 425 pr. civ. ard. — iar instanțele obligate a i-o acorda, în cazul când activitatea sa în acest fel de litigii a fost de natură să-i producă nagubă, o restituire care poate să fie oricât de largă însă nu cu titlu de onorar, ci cu acela de desdănuare, ceace e cu totul altceva.

Hotărînd în felul acesta se vor putea concilia ne denlin atât interesele acestor vrednici ai noștri tovarăși de toate zilele, dintre care unii trebue s'o mărturisim, din cauza împrejurărilor vitrege pe care le trăim cu toții, se găsesc o situație destul de precară, cât — și mai ales — textele de lege.

Dr. TEODOR DIACONESCU

Judecător șef Agnita, Jud. Târnava Mare.

Jurisprudențe civile

Inalta Curte de Casație și Justiție, Secția I.

Decizia No. 102-1934. Președenția D-lui T. Magheru, consilier

Prenotare. Necesitatea prezentării în original a actelor pe temeiul cărora se cere prenotarea.

Potrivit art. 67 din reg. cărților funduare una din condițiunile esențiale necesare pentru admiterea unei cereri de prenotare, este și aceea că *actele, invocate în sprijinul ei, să fie prezentate de parte în original* de oarece în textul acestui art. se prevede categoric, că prenotatiunile se fac numai *în baza documentelor originale*, care au putere de dovadă conform dispozițiilor procedurii civile, față de partea contra căreia se face inscripțiunea.

În speță, nu se constată prin încheierea atacată cu recurs rezultă că notarul public Dr. mat acestor dispozițiuni și ar fi prezentat în original libelul de depuneri, pe cari și-a întemeiat cererea pentru prenotarea dreptului său de ipotecă asupra imobilelor recurente.

Asa fiind, este evident că, în lipsa acestei constatări libelul invocat de recurent nu a fost prezentat în original, așa că cererea sa de prenotare nu întrunea condițiunile cerute de regulament, pentru a putea fi admise și deci tribunalul nu putea admite o asemenea cerere de prenotare, decât numai prin violarea dispozițiilor legale în vigoare de mai sus.

Curtea de Apel Timișoara, Secția II.

No Fisc. II. 5307-9-1934.

Un act făcut de minori numai cu asistența tutorului fără aprobarea instanței tutelare, în cazul când legea pretinde o atare aprobare ca în speță, este inexistent astfel față de acest principiu, disp. alin. VI, al art. 35 din legea timbrului, câtă a fi interpretate cu privire la actele minorilor, în sensul că acea lună prevăzută de lege, urmează a curge, nu dela confecționarea actului, căci actul neaprobat este inexistent, ci dela aprobarea lui de către instanța tutelardă.

Curtea având în vedere că din sentința atacată cu recurs rezultă că notarul public Dr. V. B. din Lugoi, la 12 Decembrie 1930, face un contract de căsătorie, în care figurează ca părți minorul C. L. ca mire, însoțit de părinții săi G. L. și soția născ. P. P. — și minoră F. B. ca mireasă, însoțită de către unchiul ei I. P., ca tutor, — regulându-se prin el raporturile lor de avere în vederea căsătoriei; că Administrația Financiară Severin, prin șeful ei de serviciu J. D., la 26 Ianuarie 1932, constatând că la acest act nu s'a plătit impozitul aferent în termen de o lună dela data contractului, în baza art. 35 din legea timbrului, le-a făcut proces verbal de contravenție, dispunând ca minorii să fie obligați a plăti, solidar cu ceilalți

contractanti, suma de 8174 Lei, drept impozit proportional și suma de 8174 Lei, drept amendă, adică în total suma de 16348 Lei; că administrația financiară cu No. 5627—1932, supunând procesul-verbal spre confirmare, face mențiunea pe el că Ministerul Finanțelor, l-a aprobat cu No. 49566—1932.

Având în vedere că contravenientul minor C. L. reprez. prin tutorul său Gh. L. a făcut apel în contra acestei amendări și impuneri, iar Tribunalul prin sentința sa adusă sub No. C. a 1031—1932/6 din 19 Iunie 1934, a respins ca nefondat apelul, motivând că art. 15 al. 15 din legea timbrului arată că impozitul trebuie plătit prin viză și nu altfel, iar potrivit art. 35 din aceeași lege, impozitul se va plăti dela data confecționării actului, indiferent de orice întărire, așa că obiecțiunea că nu s'a pronunțat încă secția tutelară, nu poate fi luată în seamă, dar nici n'a fost măcar dovedită, că susținerea contravenientului că prin analogie cu disp. art. 51 al. 9, din legea timbrului, trebuie anulat procesul-verbal de impunere și amendare, nu e admisibilă, căci aici e vorba de o favoare, ce o acordă legea, de a se restitui o taxă, la un act matrimonial, care nu a fost urmat de căsătorie, dar care trebuia să fie plătită la confecționarea lui și cererea să nu treacă peste 2 luni, ori în speță nu e cerere și nici nu s'a plătit taxa, ci e o amendare și impunere a unui contract matrimonial, care se pretinde că e în curs de aprobare.

Având în vedere că în contra acestei sentințe contravenientul a făcut recurs în casare, pentru motivele mai sus rezumate.

Având în vedere că potrivit disp. art. 35 din legea timbrului pentru toate actele impuse, părțile sub sancțiunea prevăzută de lege, vor achita taxele sau impozitele cuvenite, încă dela formarea lor, indiferent de autentificare ori întărire, afară de cazurile când legea le acordă un anumit termen de plată.

Având în vedere că această dispoziție, care formează aliniatul I, al art. 35 din lege, își are aplicarea, în teritoriile de drept în care se face autentificarea de către instanțele judecătorești și întărirea, în sensul de confirmare de către primul notar, formalitate cerută în Basarabia pentru vânzările imobiliare (vezi expunerea de motive).

Având în vedere că chiar acest aliniat face trimitere la alte texte când legea acordă un anumit termen de plată: că într'adevăr, prin aliniatul VI, al art. 35 din legea timbrului, legiuitorul, ocupându-se de actele autentice redactate de notarii publici, arată că aceștia, în termen de cel mult 3 zile, dela formarea actului, vor înainta sub luare de dovadă, autorităților fiscale, copii legalizate de pe act în scopul perceperii taxei și impozitului, în care caz părțile, sub sancțiunile prevăzute de lege, vor achita impozitul proportional, cel mult în termen de o lună, dela formarea actului.

Având în vedere că acest aliniat a fost a-

plicat pentru justificarea procesului-verbal de contravenție, căci în textul lui se vede arătat că contravenientul de aceia a fost amendat, fiindcă nu a timbrat actul în termen de o lună dela confecționarea lui.

Că, deci invocarea alin. I, al art. 35 din legea timbrului de către Tribunal, este greșită și problema de drept cată a fi discutată numai în legătură cu alin. VI, al legii, în redacțiunea arătată mai sus ca unul, care se ocupă de actele autentice făcute de notarii publici.

Având în vedere că potrivit disp. art. 113 pct. 5, din legea XX din 1877 tutorul sau curatorul e dator să ceară aprobarea instanței tutelare, în cazul convențiilor matrimoniale; că potrivit normelor de drept în vigoare, un act făcut de minori numai cu asistența tutorului fără aprobarea instanței tutelare în cazul când legea pretinde o atare aprobare ca în speță, este inexistentă, față de aceste principii, disp. alin. VI, al art. 35 din legea timbrului, cată a fi interpretate cu privire la actele minorilor, în sensul că acea lună prevăzută de lege, urmează a curge, nu dela confecționarea actului, căci actul neaprobat este inexistent, ci dela aprobarea lui de către instanța tutelară dela care dată actul își primește existența sa legală; că deci data formării actului din litigiu, nu poate constitui un punct de plecare al calculării termenului de o lună cum în mod greșit a stabilit Tribunalul.

Având în vedere că o analoagă situație a fost solutionată și de Comisia centrală a timbrului, prin deciziunea sa din 12 Iulie 1928, când a hotărât că în cazul vânzării averii minorului, actul de vânzare nepunându-se desăvârși decât după aprobarea sedrii orfanale termenul de 30 de zile prevăzut de art. 35 pentru plata impozitului proportional prevăzut de legea timbrului, urmează să înceapă a curge dela data obtinerii acestei aprobări.

Că, dar primul motiv de recurs fiind fondat și ducând la casarea sentinței Tribunalului, Curtea, fără a mai examina cel de al doilea motiv de recurs, ca inutilă a casat sentința Tribunalului și evocând fondul a constatat că potrivit certificatului No. 3250—1934 eliberat la 30 Iulie 1934, nu s'a înaintat secției tutelare a Tribunalului Lugoj iud. Severin, spre aprobare contractul din litigiu și prin urmare nefăcând încă a curge termenul de o lună prevăzut de art. 35 al. VI, legea timbr. pentru plata impozitului proportional, procesul verbal de impunerea și amendarea contravenientului n'are nici o bază legală și de aceia Curtea admitând apelul contravenientului, a anulat procesul-verbal respectiv scutindu-l pe contravenient de orice impozit proportional și amendă.

11 Februarie 1935.

Presedinte: V. M. Dimitriu.

Raportor: V. Butureanu.

NOTĂ. Materia nulității actelor este mult controversată, atât în doctrina franco-română, cât și în cea austro-maghiară, totuși ambele fac deosebirea între actele nule de drept și acele anulabile, pe lângă care, doctrina admite și definițiunea actelor *inexistente*.

Actul este nul de drept, când deși are o existență de fapt, însă juridic nu i se poate recunoaște o existență, deoarece este făcut prin înfrângerea unei prohibițiuni a legii, sau este lipsit de anumite forme pe care legea le pretinde ca esențiale și aceasta nulitate dela început distruge ființa actului, fie că nulitatea este prevăzută expres de lege, ori că ea rezultă virtual din text.

Din caracterul absolut al acestei nulități, rezultă că ea poate fi invocată de oricare dintre părți, și în asemenea ipoteză actul izbit de nulitate absolută nu poate fi remediat prin confirmare și tot astfel această nulitate nu se poate prescrie.

Alături de actul nul de drept, o însemnată parte a doctrinei recunoaște actele inexistente — pe cari unii autori le cuprind în clasa actelor nule de drept — și definește actul inexistent, în felul, că este acela căruia îi lipsește un element esențial formării lui, așa încât actul nu se concepe în absența aceluia element (Planiol 1.345, Negrea 1.352). Așadar actul inexistent este lipsit chiar de existența de fapt, contrariu de ceia am văzut la actele nule de drept, dar și unele și altele dela început sunt lipsite de eficacitatea și deci nu produc nici un efect juridic.

Este constant, că de regulă cauzele care produc anularea unui act sunt viciile consimțământului și incapacitatea uneia din părțile contractante, sau al autorului actului, și acestea constituie clasa *actelor anulabile*, iar acțiunea în anulare a actului viciat, prin unul din aceste moduri, formează măsura de protecție pe care legea a conferit-o persoanei, anume determinată, care a fost lipsită de garanțiile legii prescise pentru libera exprimare a consimțământului.

Rațiunea care a determinat în mod special, sancțiunea nulității actului anulabil prescise în favoarea unei anumite persoane, ne indică caracterul relativ al nulității, care nu are un efect imediat și prin urmare actul anulabil are dela început o existență nu numai de fapt dar și juridică, și din această considerațiune urmează, că în cazul unui act viciat din cauza *incapacității* uneia din părți, numai incapacibilul este îndreptățit să invoce nulitatea și să ceară anularea actului și deasemenea el poate să renunțe la atac prin confirmarea expresă sau tacită a actului, ori prin lăsarea trecerii timpului de prescripție.

Din toate aceste rezultă deosebirea esențială dintre actul numai anulabil și actul nul de drept și acel numit inexistent.

Așadar, actul făcut de un minor, pentru a cărui valabilitate legea pretinde aprobarea instanței tutelare, este un act anulabil cu existență viciată, pe care însă minorul îl poate oricând ratifica, — iar nu un act *inexistent*, după cum s'a spus în Deciziunea de mai sus, și sunt indiferente dispozițiunile legii timbrului referitoare la timpul când actul trebuie declarat pentru perceperea impozitului, cum și la urmările omisiunii obligațiunii de plata taxelor.

AL. ULVINIANU

Președinte la Curtea de Apel Cluj

Jurisprudențe comerciale

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția III-a.

Decizia No. 823—1935. Președenția Dlui O. Băleanu. Cons.

Comercial. Transacția prin care o societate renunță la unele drepturi este un act juridic de dispoziție, iar nu un act obicinuit, care nu poate fi încheiat numai de director singur.

Curtea,

DELIBERÂND,

Având în vedere, că prin al doilea motiv de casare recurentul pune în discuțiunea dacă directorul său general avea cădere să încheie o atare convențiune;

Având în vedere că Directorul unei societăți are dreptul să facă numai acte obișnuite ce intră în sfera actelor impuse de comerțul cu care fusese însărcinat, nu să încheie însă și acte juridice în numele societății atari acte fiind de atributul Consiliului de Administrație în condițiunile prevăzute de statute.

Considerând că întrucât chestiunea încheierii unei convențiuni (transacții), prin care societatea renunță la unele drepturi este un act juridic de dispoziție, iar nu un act obișnuit, urmează că greșit Curtea de Apel, a stabilit că era de atributul directorului intimatei de a încheia transacțiunea cu recurenta;

Că dar și acest motiv de casare este fondat.

Jurisprudențe Procedurale

Inalta Curte de Casație și Justiție, Secția I.

Dec. No. 1327—1935. Președenția Dlui S. Tipel Cons.

Reînnoire. Pentru ca acțiunea de reînnoire bazată pe disp. art. 563 p. 11 pr. civ. să fie admisibilă, e de ajuns ca partea să invoce o probă, o hotărâre, o tranzacție, care n'a fost invocată în procesul fundamental.

Având în vedere că prin motivul II de casare se pretinde că, prin violarea art. 563 pt. 11 și 12 Curtea de Apel i-a respins proba cu martori cerută prin acțiunea în reînnoire, pe motiv că recurentul nu arată un motiv temeinic din care să rezulte cauza pentru care nu s'a putut servi de acești martori în procesul fundamental.

Considerând că potrivit art. 563 pt. 11 pr. civ. ard. hotărârea rămasă definitivă, se poate ataca cu acțiune de reînnoire de proces, dacă partea produce o probă referitoare la o faptă relevantă sau nerelevantă în procesul fundamental, asemenea dacă produce o hotărâre judecătorească sau administrativă definitivă sau o transacție, de care nu s'a servit în procesul

fundamental și prin care ea ar fi putut obține în fondul cauzei o deciziune mai favorabilă.

Considerând că din textul citat rezultă, că pentru ca acțiunea de reînnoire de proces intentată pe baza acestui text să fie admisibilă în principiu, este necesar numai ca partea să invoce o probă, o hotărâre, o transacție etc., care n'au fost invocate în procesul fundamental, iar nu să justifice o cauză sau împiedecare legală, care să-l fi pus în situațiunea de a nu fi putut uza de acele probe în procesul fundamental.

Așa fiind numai cu violarea art. 563 pt. 11 pr. civ. ard. Curtea de Apel a respins acțiunea în reînnoire, pe motivul greșit în drept, că recurentul n'a justificat un motiv temeinic care să-l fi împiedecat să uzeze în procesul fundamental de proba cu martorii arătați în acțiunea în reînnoire, deoarece această condițiune nu este cerută de art. 563 pt. 11, ci numai de art. 564 al. ultim, care însă fiind referitor la o a doua acțiune în reînnoire, nu este aplicabil în speță.

Că deci acest motiv de casare fiind întemeiat, recursul urmează a fi admis și a se casa deciziunea atacată cu recurs cu trimitere la aceeași instanță spre o nouă judecată.

Jurisprudențe penale

Inalta Curte de Casație și Justiție, Secția II

Decizia No. 1043—1935. Președ. Th. Radu, consilier

Un act scris într'o limbă streină pentru că să poată servi ca o probă în justiție, trebuie să existe la dosar și în traducere oficială. Ori ce altă cunoștință despre cele scrise în acel act nu poate forma o bază pentru pronunțarea unei soluțiuni juridice.

Având în vedere deciziunea atacată prin care instanța de fond constată în fapt că prin rechizitorul Nr. 10071—1933 al Parchetului Tribunalului Cluj, inculpatul Tiberiu Rajnai dimpreună cu alții a fost trimis în judecata acelui tribunal pentru faptul că în Nr. 3 din 12 Octombrie 1933 al ziarului „Zsenzáció“ a scris un articol intitulat „La Geneva se desbat plângerile minoritare făcute în urma distrugerilor dela Cornești, Buru și alegerilor din Turda“ în care afirma neadevăruri cu privire la incidentele arătate, afirmând că s'au produs incendii și crime prin lovirea unui restaurator care ar fi sucombat, iar soția acestuia în urma emoțiilor prin care ar fi trecut, ar fi înebunit; că, aceste neadevăruri s'au stabilit de către autorități, dar prin publicarea lor inculpatul tindea în mod vădit de a provoca nemulțumiri și agitații în rândurile populațiunei maghiare din Ardeal.

Că, Tribunalul Cluj prin sentința Nr. P. I. 2585—3—1933 din 19 Ianuarie 1934, menținută și în apel de către Curtea de fond prin deciziunea supusă recursului de față, consta-

tând că faptele relatate de inculpat sunt cu totul neadevărate și că prin răspândirea lor se tulbură ordinea publică, se agită spiritele și se provoacă ura între naționalități, l'au condamnat în felul arătat mai sus.

Având în vedere însă că, instanțele de fond făcând aceste constatări de fapt, pe baza cărora au pronunțat soluțiunea condamnatore, nu arată modul cum a putut ajunge la cunoașterea articolului incriminat care a fost redactat într'o altă limbă decât cea a Statului.

Că, o traducere oficială a citatului articol era necesară a se afla la dosar deoarece numai într'un astfel de mod instanța putea să ia cunoștință despre caracterul articolului din ziar, să verifice faptele și să-și formeze convingerea despre vinovăția inculpatului.

Că, orice alt mod de a ajunge la cunoașterea celor scrise nu constituie o garanție în justiție pentru stabilirea purului adevăr care să formeze o bază pentru pronunțarea unei soluțiuni.

Că astfel fiind, deciziunea atacată urmează a se casa din oficiu, conform dispozițiilor art. 35 nov. pr. pen., iar procesul a se trimite spre o nouă judecare la aceeași instanță cu care ocaziune se va numi un expert oficial care să traducă articolul incriminat pus în sarcina inculpatului și numai în urma acestui fapt Curtea de fond să se pronunțe în cauză.

Jurisprudențe la diverse legi

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția II-a

Dec. No. 812/935. D. Volanschl Prim-Președinte

Actul de paupertate produs în proces, este valabil și pentru procedura execuției.

DELIBERÂND,

Având în vedere că din hotărârea atacată cu recurs rezultă că în cursul acțiunea de divorț intentată de Teodor Gusgă înaintea Tribunalului Câmpulung, soția Claudia Gusgă, la 17 Maiu 1932, a cerut și obținut prin jurnalul Tribunalului cu No. 33—32 din 1 Iunie 1932, și jurnalul cu No. 1985—932 al Curții din Cernăuți s. II ca soțul său să fie obligat să-i plătească suma de 800 lei lunar pensie alimentară.

Că, apoi soția obținând, prin jurnalul Tribunalului din 27 Noembrie 1933, execuția silită pentru plata pensiei alimentare — la 21 Februarie 1934, după respingerea recursului contra deciziunei de admiterea a divorțului, soțul a cerut sistarea sau suspendarea execuțiunei silită, ceea ce i s'a și admis de Tribunal prin jurnalul din aceeași zi.

Că, în contra acestui jurnal soția făcând recurs motivat pe hârtie simplă, arătând la finele lui că în baza certificatului de sărăcie aflător la dosar — și de care se servise în obținerea pensiei, — roagă să i se acorde și pentru acest recurs dreptul de sărăcie conform

art. 23 din legea timbrului Curtea de Apel din Cernăuți s. I, a anulat recursul ca netimbrat prin deciziunea No. 1213 din 27 Martie 1934 pe motiv că certificatul de pauperitate la care se referă recurenta nu poate fi luat în considerare, fiind eliberat pentru altă cauză.

Că, în contra acestei deciziuni numita a făcut recurs la această înaltă curte în sprijinul căruia a formulat motivul de casare mai sus reprodus.

Având în vedere că cesiunea dedusă prin acest motiv și rămasă în divergență constă în aceea de a se ști dacă actul de pauperitate care a servit în procesul de fond mai poate servi și în procesul de execuție.

Având în vedere că art. 23 din legea timbrului dispune în ultimul său aliniat, că „certificatul de sărăcie nu poate servi decât în procesul pentru care a fost eliberat”.

Considerând că, *execuțiunea silită este, ca și procedura contencioasă până la hotărâre, lăsată tot în sarcina judecătorului, al cărui rol nu se termină deci cu darea hotărârei, deoarece după cum în prima fază a acțiunii judecătorului substituie voința legii voinței părților, tot așa în execuțiune el își impune, tot prin substituțiune, activitatea sa coercitivă, că toate actele principale cari intervin în cursul execuțiunii obligă pe judecător să controleze situația de fapt și de drept la care se referă, fiecare din ele punându-l în fața unei probleme de drept pe care el este chemat s'o deslege în aceleași condițiuni ca și în cursul procedurii care precede hotărârea, așa că actele de execuție sunt tot acte de jurisdicțiune și execuțiunea silită intră în funcțiunea jurisdicțională.*

Considerând, dar, că execuțiunea silită nu este decât continuarea procedurii contencioase până la hotărârea, ambele tinzând la punerea în funcțiune a protecțiunii drepturilor private, la soluționarea definitivă și completă a unui atare conflict, — cu alte cuvinte a unui proces, — pe care părțile nu-l pot tranșa singure.

Că noțiunea de „proces” din art. 23 din legea timbrului nu poate fi interpretată decât în sensul mai sus arătat, deoarece un proces nu poate fi considerat terminat decât prin realizarea atât în drept cât și în fapt a voinței legii consacrată prin hotărâre.

Că, astfel fiind, *certificatul de pauperitate eliberat într'un proces poate folosi părții care l-a obținut nu numai în judecarea fondului până la darea hotărârei, ci și în execuție și prin urmare în mod greșit și cu violarea legii Curtea de Apel a anulat în speță ca netimbrat recursul făcut de recurentă înaintea sa, fiind necontestat că în obținerea pensiunii alimentare a fost scutită de plata taxelor de timbru în baza certificatului de pauperitate depus la dosar.*

Că, dar, motivul de casare este fondat și hotărârea atacată cu recurs urmează să fie casată, iar cauza trimisă aceleiași Curții de Apel, spre judecare,

NOTĂ. Comisia Timbrului de pe lângă Ministerul de Finanțe a decis prin decizia sa din: 7 Dec. 1927, menținută prin altă decizi din 9 Noembrie 1932 că: „actul de pauperitate are putere numai până la constințirea dreptului prin hotărâre definitivă. Executarea trebuie făcută cu timbru”.

Această soluție a Comisiunii Timbrului am socotit întotdeauna și nejuridică și ilogică.

Ce câștigă impricinatul care obține o hotărâre servindu-se de actul de pauperitate? O simplă hârtie. Aceasta nu-l face cu nimic bogat. La ce s'a putut gândi onorata Comisie a Timbrului când a suprimat dreptul de pauperitate pentru execuție? Alt gând n'a putut avea decât, că impricinatul odată în posesia hotărârei investită cu putere executorie, va putea găsi bani ca să facă execuția. Deci îl trimete la cămătari sau să vândă titlul său fapt care fără îndoială va conduce la diminuarea câștigului său.

Înalta Curte de Casație în complet de divergență, prin prezenta decizie, a imprimat ilegalitatea acestei decizii, și a demonstrat în acelaș timp, ceea ce de altfel am arătat și noi, în prefața broșurei noastre: *Legea Timbrului*²⁾ că deciziile Comisiei Timbrului, n'are putere obligatorie pentru instanțele judecătorești, ci ele sunt numai niște păreri a unor persoane cu mai multă experiență, pe care instanțele judecătorești le poate împărtăși numai dacă intră în prevederile lor și adecuate speței ce are de judecat.

Odată actul de pauperitate aprobat de instanță, este natural ca el să servească pentru tot cursul procesului, deci și pentru executare. A decide altfel este a creia o mare decepție impricinatului nevoiaș.

Fiscul în tot cazul nu poate fi păgubit, căci după cum pârâutul trebuie să fie obligat să plătească toate timbrele nedepuse în cursul procesului, tot așa poate fi obligat să plătească și pe cele necesare execuției.

Această obligație a personalului judecătoresc este deja reglementată.

I. MĂNESCU

Curtea de Apel din Cluj Secția I.

Dec. No. 1279/1935. Președinția Dlui I. Mănescu, Președinte.

Legea Curții de Casație. Termen de recurs în legile anterioare legii Curții de Casație. Legea administrației locale referitor la alegeri comunale. Motivele de recurs, în ce termen trebuie depuse.

Dreptul femeilor de a fi alegătoare. Cu școala civilă de stat nu pot fi alegătoare.

MOTIVE.

În contra hotărârei Judecătoriei mixte Bistrița primăria orașului Bistrița a făcut recurs pentru violarea art. 375 pct. 1 din legea org. adm. locale, art. 12—15 din legea electorală, denaturare de acte, eroare grosieră de fapt și exces de putere.

Reprez. intimății a cerut respingerea recursului ca neactivat, întrucât motivele recursului n'au fost depuse în termenul de recurs care în speță este de 15 zile dela pronunțarea hotărârei atacate.

În fond intimata a susținut că judecătoria corect a dispus reinscrierea ei în listele electorale și prin urmare recursul este și nefondat.

¹⁾ Vezi *Legea Timbrului de I. Mănescu pag. 62.*

²⁾ Vezi *pag. 6.*

Având în vedere că pronunțarea hotărârei atacate a avut loc la 21 Februarie 1935 sub imperiul legii Curții de Casație din 1935 și modificată la 31 Martie 1932.

Având în vedere că în materie de stabilirea procedurii pentru exercitarea dreptului de recurs în casare dispoz. legii Curții de Casație au un caracter general și valoarea unor reguli de drept comun, dela cari se poate deroga numai prin legea ulterioară tratând o materie specială.

Considerând că în conf. cu art. 14 din legea electorală publicată în Mon. Of. Nr. 71 din 27 Martie 1926 hotărârea judecătorească este definitivă și poate fi atacată numai cu recurs în termen de 15 zile dela pronunțare cum însă legea Curții de Cas. modificată la 31 Martie 1932, prevede categoric că termenul de recurs în orice materie este de 30 zile libere dela comunicarea hotărârei atacate fără distincțiune, dacă hotărârea s'a dat în lipsă sau contradictoriu, în consecință termenul de recurs în materie electorală este cel prevăzut de legea Curții de Casație căci prin art. 33 din legea Curții de Casație s'a unificat termenul de recurs în orice materie, deci și în materie specială, iar legea electorală deși tratează o materie specială nu derogă dispozițiilor art. 33 nefiind o lege ulterioară legii pentru modificarea unor articole din legea pentru Curtea de Casație.

Considerând că potrivit art. 36 din această lege recursul va trebui să fie motivat prin însăși petiția de recurs sau printr-o petiție deosebită depusă înăuntrul termenului de recurs de 30 zile dela comunicare.

Considerând că în speță motivele de recurs au fost depuse printr-o petiție deosebită la 10 Iulie 1935, cum însă hotărârea atacată cu recurs nu a fost comunicată recurentei, motivele de casare sunt a se considera de depuse în termen.

Că în ipoteza că termenul de recurs în materie electorală ar fi de 15 zile dela pronunțare, cum însă legea electorală nu prevede nici o dispoziție în ce privește depunerea motivelor de casare în mod separat de petițiunea de recurs, astfel în această privință sunt a se aplica regulile cu caracter de drept comun, pe care le prevede art. 36 din legea Curții de Casație și care în mod categoric consacră principiul calulării depunerii motivelor numai dela comunicare, aceasta printrucă dispozițiile legii derogatorii a unei legi speciale au caracter restrictiv și interpretarea lor trebuie făcută prin referire și în complectare cu regulile de drept comun, din ce urmează că dispoz. dreptului comun sunt a se observa în orice materie specială atâta timp, cât legea care guvernează materia specială nu ar prevedea dispozițiuni contra lor.

Că de altfel redactarea motivelor de casare se poate face numai dacă partea cunoaște motivele de fapt și de drept în baza cărora instanța a dat hotărârea sa, cunoaștere care face necesară comunicarea hotărârei în conse-

cință și ratiunea sprijinește interpretarea dată mai sus.

Pentru aceste motive Curtea găsește că motivele de casare sunt depuse în termen.

Asupra motivelor de casare.

Având în vedere că recurenta în motivele de casare susține că Judecătoria contrar legii a dispus reînscriserea intimitei pe lista electorală întrucât aceasta nu întrunește condițiunea impusă de art. 375 pct. 1 din L. O. A. D.

Având în vedere că Tribunalul constată în fapt că intimata a absolvat *cl. IV civilă a școlii civile de fete din Bistrița* și deci are titlul prevăzut de art. 375 pct. 1 din lege.

Considerând că în conformitate cu art. 375 din L. O. A. L. în alegerile pentru județ, comună sau sat vor avea dreptul obligator de vot și femeile care pe lângă celelalte condițiuni vor avea cunoștințele ciclului inferior secundar, normal sau profesional.

Abând în vedere că sub ciclul secundar se înțeleg numai liceele și gimnaziile.

Considerând că școlile civile nu sunt prevăzute în mod expres de lege cum s'a făcut cu școlile normale și profesionale și pe cale de analogie nu se poate extinde prevederile art. 375 pct. 1 a legii sus menționate, ea fiind o lege de drept public care este de interpretare strictă, așa că terminarea acestor școli nu îndreptățește pe intimată de a fi alegător la județ, comună sau sat.

Pentru aceste motive, Curtea a admis recursul Primăriei, a casat hotărârea judecătorească și evocând fondul a dispus ștergerea intimitei de pe listele electorale.

Preș. ss. I. Mănescu, Raș. ss. I. Mureșan, Consilieri: ss. G. Haupt, ss. Dr. E. Zacharia, ss. I. Voitescu, Gref. ss. I. Boțoc.

Curtea de Casație Secția I.

Deciziunea No. 990—1934. Președinția D-ului Al. Inca președ.

Litigii dintre comune și județe. Nu se rezolvă de Consiliul superior al Avocaturii Statului, nici de Comitetul central de revizie, ci de instanțele de drept comun.

Prin art. 33 litera d) din legea pentru organizarea corpului de avocați publici s'a dat în căderea Consiliului superior al avocaturii Statului să rezolve numai litigiile dintre Minister și Instituții de Stat.

Această lege fiind o lege specială care derogă dela dreptul comun, și deci, de strictă interpretare, dispozițiunea aceasta din art. 33 nu poate fi extinsă și la litigiile privitoare la comune și județe.

Judecarea acestui proces este de competența instanțelor ordinare. Ea nu poate fi nici de competența Comitetului Central de revizuire, în baza art. 596 din legea pentru organizarea administrației locale invocată de intimat, deoarece acest text de lege nu supune judecării, ci conciliațiunii Comitetului Central de revizuire, înainte de a sesiza justiția, litigiile dintre toate administrațiile locale de Stat.